

Nr 220.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av § 24 värnpliktslagen den 14 juni 1901; given Stockholms slott den 27 mars 1913.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga en så lydande

Lag

om ändrad lydelse av § 24 värnpliktslagen den 14 juni 1901.

Härigenom förordnas, att § 24 värnpliktslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 24.

Värnpliktig är skyldig att tjänstgöra vid det truppslag av hären eller uti den tjänst vid flottan, vartill han inskrivits eller överförts, dock att i de fall, Konungen prövar erforderligt, icke vapenför värnpliktig skall vara skyldig att även vid annat truppslag eller i annan tjänst fullgöra tjänstgöring.

Denna lag träder genast i kraft.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

David Bergström.

Utdrag ur protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 27 mars 1913.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen anförde chefen för förstnämnda departement, statsrådet Bergström, följande:

»Sedan de vapenföra värnpliktiga uttryckt vid regementsövningarnas slut, plägar det dröja någon tid, innan en ny årsklass börjar sin tjänstgöring. Under denna tid, det s. k. vapenövningsuppehållet, har det vid vissa truppförband av specialvapnen ofta visat sig svårt att vederbörligen tillgodose vården av hästar m. m.

Genom generalorder den 1 september 1910 bemyndigades därför arméfördelningscheferna att under en tid av högst sex veckor efter slutet av samma års repetitionsövningar beordra militärarbetare vid infanteriregemente, dock icke Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen, till tjänstgöring vid truppförband av kavalleriet, artilleriet eller trängen för skötsel av kronans hästar samt vård av dess etablissemang, dess persedlar och dylikt, i den mån arméfördelningschefen prövade sådan tjänstgöring vara erforderlig, under förutsättning dock att antalet

militärarbetare under ifrågavarande tid vid infanteriregementet icke understege 75 man samt att avsevärda extra kostnader genom denna tjänstgöring icke uppkomme.

Samma bemyndigande upprepades genom generalorder den 23 maj 1911, denna gång under förutsättning allenast, att icke annat än nödiga rese- och transportkostnader uppkomme genom militärarbetarnas beordrande från infanteriet till nämnda truppförband.

För år 1912 däremot gjordes dylikt beordrande beroende av den värnpliktiges eget medgivande. 1912 års Riksdag hade på Kungl. Maj:ts förslag nedsatt fredstjänstgöringstiden för alla icke vapenföra till 182 dagar, att fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren; och i sammanhang härmed hade Riksdagen godkänt ett stadgande av innehåll, att berörda nedsättning i allmänhet icke skulle gälla dem, som inskrivits före år 1912, utan i avseende på dessa skulle Konungen äga förordna, i vad mån nedsättning intill 182 dagar av dittills föreskriven tjänstgöringstid skulle ske. Sedan i anledning härav Kungl. Maj:ten den 22 mars 1912 förordnat, att tjänstgöringstiden för icke vapenföra värnpliktiga tillhörande hären, vilka inskrivits tidigare än 1912, skulle nedsättas med 30 dagar, föreskrevs i generalorder samma dag följande: »På det att de icke vapenföras arbetskraft, allt efter olika behov och tillgång, må kunna på lämpligaste sätt tillgodogöras, må arméfördelningschef beordra icke vapenföra, vilka tilldelats ett truppförband, till tjänstgöring vid ett annat av samma eller olika truppslag, i senare fallet med de värnpliktigas eget medgivande.»

I skrivelse den 17 oktober 1912 anmälde chefen för fjärde arméfördelningen, att på frivillighetens väg icke kunnat erhållas det antal icke vapenföra, som just vid den tiden behövdes vid Livgardet till häst och Svea artilleriregemente, och anhöll arméfördelningschefen att utan de värnpliktigas tillfrågande få tillgodose nyss nämnda behov samt upplyste tillika, att tillgången å icke vapenföra värnpliktiga vid honom underlydande infanteriregementen vid denna tid på året medgåve, att ytterligare ett antal icke vapenföra värnpliktiga beordrades till tjänstgöring vid nämnda regementen, utan att de för respektive infanteriregementen därigenom uppstående olägenheterna bleve alltför kännbara.

Enär emellertid den icke vapenför värnpliktiga åliggande värnplikts-tjänstgöring skulle fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren, samt arméfördelningschefen följaktligen vore oförhindrad att med stöd av nyss omförmälda generalorder den 22 mars

1912 till ifrågavarande tjänstgöring inbeordra därtill villiga, armefördelningsområdet tillhörande icke vapenföra värnpliktiga, som inskrivits år 1912 och tilldelats infanteriet, men sådant inbeordrande, såvitt handlingarna i ärendet utvisade, icke ägt rum, fann Kungl. Maj:t, i beslut den 29 oktober 1912, den gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Förevarande
framställning.

Uti underdånig skrivelse den 3 december 1912 har chefen för fjärde armefördelningen nu anmält, att endast ett tjugutal av de år 1912 inskrivna, infanteriet tilldelade icke vapenföra värnpliktiga förklarar sig villiga antaga kommenderingen till Livgardet till häst och Svea artilleriregemente, och att, då dessa truppförbands behov av militärarbetare icke därigenom kunnat fyllas, följdén blivit icke blott att underbefäls- och rekrytutbildningen vid regementena lidit avsevärt avbräck, utan även att år 1912 ridundervisningen med aspiranterna vid generalstaben och eleverna vid krigshögskolan icke kunnat taga sin början förr än den 27 november i stället för omkring den 20 oktober året förut.

Då de icke vapenföra värnpliktiga, oberoende av det truppslag, de vid inskrivningen tilldelats, numera alla hade samma tjänstgöringstid och då militärarbetarna, varom här ovan närmast varit frågan, vid de olika truppslagen icke bibragtes någon särskild specialutbildning, syntes något hinder av militära skäl icke böra förefinnas för att kommendera dylika värnpliktiga till tjänstgöring vid det truppslag, där de för tjänstens behöriga gång vore mest behövlige.

Men dylik rättighet borde även vara medgiven beträffande andra värnpliktiga. Man kunde t. ex. tänka sig, att under tiden mellan inskrivningen och inryckningen till tjänstgöring samtliga eller större delen av de icke vapenföra värnpliktiga skrivbiträden, som tilldelats armefördelningsens kavalleriregemente, fältartilleriregemente eller trängkår, utflyttat från armefördelningsområdet, dött eller av en eller annan orsak blivit otjänstbara, varigenom ifrågavarande truppförband enligt nu gällande bestämmelser skulle komma att under utbildningsåret icke erhålla några skrivbiträden alls eller endast en ringa del av det truppförbandet ursprungligen tilldelade antalet och utan möjlighet för armefördelningschefen att reglerande ingripa annat än eventuellt på den osäkra och ur militär synpunkt olämpliga frivillighetens väg.

På grund av vad armefördelningschefen anfört och då på vissa håll den uppfattningen numera gjort sig gällande, att § 24 värnpliktslagen, sådan densamma nu löde, lade hinder i vägen för värnpliktigas kommendering från ett truppslag till ett annat, ville armefördelnings-

chefen föreslå nedanstående lydelse av nämnda paragraf, varvid de av honom föreslagna ändringarna understrukits, nämligen:

Värnpliktig är skyldig att tjänstgöra vid det truppslag av hären eller uti den tjänst vid flottan, vartill han tilldelats. *I de fall Konungen prövar erforderligt, är värnpliktig skyldig tjänstgöra även vid annat truppslag eller i annan tjänst.*

Över detta förslag hava yttranden avgivits av övriga arméfördelningsschefer och militärbefälhavaren på Gottland, efter vederbörandes hörande, ävensom av chefen för generalstaben, chefen för marinstaben och chefen för kustartilleriet.

Yttranden
över
förevarande
framställning.

Av yttrandena framgår, att under tiden mellan repetitionsövningarnas slut och bevärningsrekrytskolans början svårigheter med avseende på vården av hästar och materiel yppat sig även vid andra truppförband än Livgardet till häst och Svea artilleriregemente. Cheferna för andra, tredje och sjätte arméfördelningarna samt militärbefälhavaren på Gottland hava anmält förefintligheten av sådana svårigheter vid dem underställda truppförband av kavalleriet eller artilleriet; och den först nämnde har framhållit, dels att till följd därav en del nödvändiga handräckningssysslor måst uppskjutas till tiden efter bevärningsrekryternas inryckning och att de på grund härav sedermera ökade handräckningskommenderingarna inkräktat på den militära utbildningen för lång tid framåt, dels ock att samma olägenheter i nära nog lika hög grad förekomme under regementsövningarna vid Smålands artilleriregemente. Ty då vapenföra i stor utsträckning måste kommenderas att utföra sådana handräckningsuppdrag, som eljest skulle bestridas av icke vapenföra, kunde icke regementets samtliga batterier deltaga i repetitionsövningarna. År 1912 hade sålunda två batteriers manskap måst uppdelas på de övriga batterierna, och enligt regementschefens beräkningar komme under nästa års repetitionsövningar detta att bliva förhållandet med ej mindre än tre batterier, ett förhållande, som naturligtvis måste utöva ett menligt inflytande på regementets militära duglighet.

Cheferna för första, andra, tredje och sjätte arméfördelningarna, militärbefälhavaren på Gottland, chefen för marinstaben och chefen för kustartilleriet hava tillstyrkt bifall till den föreslagna lagändringen.

Den sist nämnde har dock ansett, att § 24 värnpliktslagen även med sin nuvarande lydelse medgiver Kungl. Maj:t rätt att kommendera värnpliktiga från en tjänst till en annan vid flottan, och har erinrat, att Kungl. Maj:t ännu så sent som den 29 januari 1913 utfärdat en general-

order, att vid vardera av flottans stationer en (vapenför) av de flottan i stationstjänst såsom läkare tilldelade värnpliktiga, vilka inrycka för undergående av repetitionsövning, av vederbörande beväringssbefälhavare årligen skall beordras att tjänstgöra vid det kustartilleriregemente, vars värnpliktiga tillhöra stationen.

Chefen för generalstaben har ansett det uppenbart, att det måste finnas rätt att till tjänstgöring vid visst truppslag eller tjänst beordra även andra värnpliktiga än de, som blivit tilldelade ifrågavarande truppslag eller tjänst. I föreliggande fall framträdde behovet av denna rätt, då det gälde att reglera de icke vapenföra värnpliktigas tjänstgöringsförhållanden, men behovet gjorde sig även gällande i många andra fall såsom t. ex. då det under fälttjänstövningar, vid mobiliseringsövningar, vid mobilisering och i krig bleve nödvändigt att till tjänstgöring vid ett truppslag beordra eller inkalla stundom hela kontingenter värnpliktiga, tilldelade ett annat sådant. Ett dylikt förfaringsätt hade upprepade gånger använts och torde även i framtiden bliva nödvändigt att tillämpa. Det måste rent av anses ligga i sakens natur, att krigsmaktens personal skulle kunna, oberoende av tilldelning till truppslag, kommenderas att tjänstgöra, var behovet påkallade, även om någon uttrycklig föreskrift härom icke förefunnes i värnpliktslagen. Utan en sådan befogenhet för krigsstyrelsen torde nämligen krigsmakten svårligen kunna under alla förhållanden motsvara sitt ändamål. Det hade också ansetts som självfallet, att en dylik rätt att kommendera till tjänstgöring från ett truppslag till ett annat tillkomme Kungl. Maj:t, varvid det likaledes ansetts självklart, att sådan tillfällig kommendering på intet sätt förändrade tjänstgöringstidens längd och fördelning, sådan den genom tilldelningen till visst truppslag blivit fastställd. Denna åsikt hade syntts så mycket naturligare, som värnpliktslagen genom § 33 mom. 1 tillerkände Kungl. Maj:t rätt att till visst truppslag eller tjänst tilldela värnpliktig, som förut varit tilldelad annat truppslag eller annan tjänst, en vida mer genomgripande åtgärd än en tillfällig kommendering, och som dessutom för den värnpliktige kunde medföra väsentliga förändringar i utbildningstidens längd och fördelning. Denna rätt hade också vid flera tillfällen tillämpats. På senaste tid hade förekommit, att beordrande av icke vapenföra värnpliktiga till tjänstgöring vid annat truppslag fått äga rum endast med den värnpliktiges medgivande. Ett sådant förfarande gjorde utan tvivel kommenderingen mera tilltalande för den värnpliktige, men även det torde vara grundat på laglig rätt att verkställa ett sådant beordrande. Ty, om det verkligen vore så, att värnpliktslagen över huvud taget alls icke tillstodde Kungl. Maj:t att beordra

värnpliktig till tjänstgöring vid annat än eget truppslag, så bleve väl näppeligen ett sådant beordrande lagligt, även om överenskommelse ägt rum mellan den befallande myndigheten och den värnpliktige. Generalstabschefen ansåge sålunda, att värnpliktslagens nuvarande lydelse ingalunda utgjorde hinder för kommendering av här berört slag, vadan ändring av värnpliktslagen för möjliggörande av sådana kommenderingar icke vore erforderlig. Skulle emellertid den åsikten anses hava fog för sig, att värnpliktslagens lydelse icke medgäve Kungl. Maj:t här meromnämnda rätt, ansåge generalstabschefen det vara av vikt, att ändring vidtoges.

Det har dock i de inkomna yttrandena icke saknats anmärkningar mot den föreslagna lagändringen.

Chefen för Göta artilleriregemente har sålunda förklarad, att så länge tiden för de värnpliktigas tjänstgöring icke är densamma vid alla truppslag, kan han icke tillstyrka förslaget, att även vapenföra värnpliktiga skulle kunna i vissa fall vara skyldiga tjänstgöra vid annat truppslag, än de tilldelats. Chefen för Västmanlands regemente har yttrat sig i ungefär samma riktning.

Åtskilliga regementschefer hava förklarad, att nedsättningen i de icke vapenföras tjänstgöringstid framkallat brist på militärarbetare även vid infanteriet och att förhållandena därför icke skulle medgiva en kommendering av icke vapenföra värnpliktiga från infanteriet till kavalleriet och artilleriet. En av nämnda chefer har därför avstyrkt lagändringen och två andra hava förordad, att för erhållande av flera icke vapenföra skulle bestämmelserna för frikallelse från värnpliktens fullgörande skärpas.

Chefen för Värmlands regemente har ansett de av chefen för fjärde arméfördelningen påpekade, till grund för framställningen liggande svårigheterna endast vara av tillfällig art, beroende på rådande övergångsförhållanden, och att de kunna förekommas därigenom, att vid inskrivningsförrättningarna en lämpligare fördelning av de icke vapenföra värnpliktiga äger rum på de olika vapenslagen.

Chefen för femte arméfördelningen har förklarad sig i princip intet hava att erinra mot att föreslagen större frihet i fråga om användningen av de värnpliktiga lägges i Kungl. Maj:ts hand. Såsom ett medel att avhjälpa bristen å icke vapenföra under vapenövningsuppehållet vid specialvapnen har arméfördelningschefen å andra sidan ej trott, att den föreslagna lagändringen skulle visa sig vara tillfyllest, ehuru densamma såsom ett medel att i nödfall tillgripa syntes honom

önskvärd. Bristen måste i så fall fyllas genom kommandering från infanteriregementena, men det vore ju givet, att inkallelsen av icke vapenföra till dessa regementen måste av arméfördelningschefen ordnas ej med hänsyn till specialvapnens utan företrädesvis efter dessa regementens egna behov, och dessa krävde under vapenövningsuppehållet vid specialvapnen ej särskilt stor styrka. I regel torde sålunda ej vid ifrågavarande tidpunkt något avsevärt överskott av icke vapenföra finnas disponibelt. Enligt arméfördelningschefens mening borde däremot bote-medlet sökas dels genom ökning av de icke vapenföras antal över huvud taget dels genom en lämpligare fördelning av desamma redan vid inskrivningen. Ökningen borde åstadkommas genom skärpning av föreskrifterna för läkarbesiktning vid inskrivning. Och vad en lämpligare fördelning anginge, så hade, enligt senast utfärdade bestämmelser för uttagning av icke vapenföra, kontingenten av militärarbetare vid kavalleriet och artilleriet fördubblats för att häva olägenheterna med minskningen av tjänstgöringstiden för dessa. Härigenom hade dock antalet dagsverken av icke vapenföra blivit oförändrat. Sedan den till siffran bestämda kontingenten icke vapenföra (fackmän och militärarbetare) uttagits till alla vapen, återstode ett överskott, som enligt generalorder den 2 januari 1912, Nr 1, V. p. 3. skulle fördelas på truppförbanden i samma proportion, som de erhöle vapenföra. Härigenom tillfördes givetvis infanteriet avsevärt större antal icke vapenföra än specialvapnen. Antalet från vapenföra till icke vapenföra nedflyttade värnpliktiga vore icke blott proportionsvis utan även reelt större vid infanteriet än vid specialvapnen. Såväl överskottet som kategorien nedflyttade fördelades sålunda på truppförbanden i stort sett efter styrkan. Behovet av icke vapenföra kunde däremot ej sägas minskas i samma proportion som styrkan; det finnes inom en kasern ständigt behov av en hel del arbeten oavsett innevarande styrkas storlek. Med kännedom om den ej obetydliga ökning av antalet icke vapenföra, infanteriet erhöle genom nedflyttning, borde enligt arméfördelningschefens mening överskottet vid inskrivning fördelas till större favör för specialvapnen än vad nu vore fallet. Denna fördelning — proportionen mellan vapenslagen — kunde antingen allmängiltigt fastställas genom generalorder eller hellre uppdragas åt arméfördelningscheferna. För det senare alternativet talade den omständigheten, att arméfördelningschefen lättare kunde lämpa fördelningen efter för handen varande förhållanden.

Chefen för generalstaben har i detta hänseende anført följande: »Såväl chefen för fjärde arméfördelningen som flertalet av de truppförbandschefer, vilka haft att yttra sig om den ifrågasatta lagändringen, hava mer eller min-

dre ingått på frågan om de icke vapenföras fördelning och inkallande till tjänstgöring. Ehuru anledning icke föreligger att nu ingå på ett närmare skärskådande av detta spörsmål, anser jag mig dock böra antyda de allmänna grunder, enligt vilka jag anser frågan böra lösas. Det är i allmänhet icke fördelaktigt, att behovet av icke vapenföra vid ett truppförband tillgodoses genom tillfällig kommendering från ett annat förband, och det ligger därför vikt uppå, att den första fördelningen av särskilt militärarbetarna blir gjord med noggrann hänsyn till de vid varje truppförband rådande ständiga eller tillfälliga förhållandena. Den till generalorder den 2 januari 1912, n:r 1, V. p. 6, hörande tabellen fastställer de allmänna grunderna för fördelningen, men det överskott av icke vapenföra, som i regel uppstår och som nu fördelas enligt samma generalorder V. p. 3, bör i stället fördelas av arméfördelningscheferna efter bedömande av dem underställda truppförbands behov. Då arméfördelningscheferna i regel också bestämma inryckningstiderna för ifrågavarande värnpliktiga, bör — genom lämpligt avvägande av dessa tider — även med den nuvarande kortare utbildningstiden kunna ordnas så, att truppförbanden bliva — i proportion av tillgången — försedda med den arbetskraft, som vid olika tidpunkter av utbildningsåret är erforderligt.»

Enligt § 19 värnpliktslagen är det inskrivningsnämnden, som har Departements-
chefen. att, efter prövning av de värnpliktigas lämplighet för olika truppslag, tjänster eller särskilda befattningar, tilldela de olika truppslagen och tjänsterna dem, som inskrivits; dock att i de fall, Konungen bestämmer, sådan tilldelning må verkställas av inskrivningsrevisionen.

Det är emellertid icke alla värnpliktiga, som tillföras försvaret genom inskrivning, utan i fråga om sådana, som varit stamanställda, sker det genom av militärmyndigheterna gjord överföring.

Det truppslag vid hären eller den tjänst vid flottan, vartill värnpliktig blivit inskriven eller överförd, skall han enligt § 33 värnpliktslagen tillhöra hela sin tolvåriga tjänstetid i beväringen, för så vitt Konungen ej för särskilda fall finner gott annorlunda bestämma. Av motiven till lagen framgår, att detta undantag gjorts för att kunna tillgodose de krav, som mobiliseringen framställer; och av sådana hänsyn har Kungl. Maj:t jämväl någon gång på ansökan medgivit överflyttning mellan hären och flottan eller mellan olika truppslag eller olika tjänster. I allmänhet har då överflyttningen skett, innan den värnpliktige börjat sin fredstjänstgöring, och denna har till följd därav enligt § 24 värnpliktslagen fullgjorts i enlighet med bestämmelserna för det truppslag eller den tjänst, vartill överflyttningen skett.

Enligt det av chefen för fjärde arméfördelningen framlagda förslaget skulle emellertid en värnpliktig, tilldelad visst truppslag eller viss tjänst, vara skyldig att i vissa fall utan sådan överflyttning fullgöra tjänstgöring vid annat truppslag eller i annan tjänst. En infanterist skulle t. ex. kunna kommenderas att vid ett kavalleritruppförband göra hela tjänstgöringen men skulle det oaktat alltjämt tillhöra infanteriet.

Denna fråga torde böra bedömas något olika med avseende å vapenföra och icke vapenföra.

För den vapenföre avser fredstjänstgöringen framför allt att vara en skola till utbildning i de färdigheter, som krävas av det truppslag och den tjänst, han tillhör. Vid sådant förhållande och då utbildningen vid de olika truppslagen och tjänsterna i allmänhet är väsentligt olika, torde — bortsett från de fall, då viss utbildning *regelmässigt* måste förläggas till mer än ett truppförband, såsom exempelvis i fråga om de till trängen i egentlig sjukvårdstjänst uttagna värnpliktiga — det icke böra ifrågakomma, att den vapenföre värnpliktige ens någon kortare tid fullgör fredstjänstgöringen vid annat truppslag än det han tillhör. De skäl, som chefen för fjärde arméfördelningen anfört för en lagändring i förevarande avseende beträffande de vapenföre, torde icke heller kunna anses vara bärande.

Den icke vapenföres fredstjänstgöring däremot avser långt mindre att utbilda honom i vissa färdigheter utan består till största delen i en del handräkningsgöromål, tämligen ensartade vid de olika truppslagen och de olika tjänsterna. Jag anser därför inga principiella skäl finnas mot en lagändring i syfte att lämna Kungl. Maj:t rätt förordna, att icke vapenför skall fullgöra tjänstgöring vid annat truppslag eller i annan tjänst, än han tillhör.

Sedan genom lag den 16 mars 1912 tjänstgöringstiden för icke vapenföra värnpliktiga, som inskrivas år 1912 eller senare, bestämts till 182 dagar, har härigenom tjänstgöringstiden för dessa värnpliktiga minskats med 50 procent vid kavalleriet, fältartilleriet, fältingenjör- och fälttelegraftrupperna, med 25 procent vid infanteriet, positionsartilleriet, fästningsartilleriet, fästningsingenjörtrupperna och trängen samt med 40 procent vid flottan och kustartilleriet.

I sammanhang med denna nedsättning av tjänstgöringstiden har genom generalorder den 18 mars 1912, nr 250, antalet icke vapenföra värnpliktiga, som av inskrivningsmyndigheterna skola i första hand uttagas, blivit ökat:

vid ett infanteriregemente.....	från	40	till	50
» » fördelningskavalleriregemente	»	20	»	42
» » fältartilleriregemente	»	36	»	67
» en trängkår (utom förplågnadsmanskap)	»	26	»	32
» flottan i stationstjänst	»	270	»	576
» » » fästningstjänst	»	313	»	344

Vad hären angår ökas emellertid nyss nämnda antal på grund av den tilldelning, som äger rum enligt bestämmelserna i generalorder den 2 januari 1912, nr 1, V, mom. 3 sålunda, att samtliga icke vapenföra värnpliktiga, som efter förut verkställd fördelning återstå, det s. k. överskottet, tilldelas truppavdelning vid hären i ungefär samma förhållande som truppavdelningen tilldelas vapenföra. År 1912, d. v. s. första året de nya bestämmelserna tillämpats, har denna extra tilldelning uppgått till omkring 550 man eller omkring en tredjedel av antalet närmast föregående år. Enligt nyss angiven beräkningsgrund har *i medeltal* 14 tilldelats varje infanteriregemente, 3 varje fördelningskavalleriregemente, 9 varje fältartilleriregemente och 7 varje trängkår. Minskningen i antalet tjänstgöringsdagar för samtliga truppförbandet tilldelade icke vapenföra värnpliktiga har nämnda år uppgått i medeltal till 23 procent vid kavalleriet och till 40 procent vid övriga truppslag.

Evad man utgår ifrån, att de olika truppslagen och tjänsterna tillsvidare erhålla ungefär samma antal icke vapenföra som år 1912, eller att — såsom särskilt chefen för generalstaben och chefen för femte arméfördelningen förordat — det nyssnämnda överskottet varder fördelat mellan olika truppslag och tjänster i annan ordning och efter andra grunder, gäller naturligtvis att söka tillgodogöra sig de icke vapenföra på bästa sätt. Jag har i detta avseende låtit för härens vidkommande uppgöra olika planer, som tillställts vederbörande militärmyndigheter för att tjäna till ledning för de icke vapenföras inkallande i omgångar, på sätt förut nämnda av 1912 års riksdag beslutade lagändring medgiver. Det är min övertygelse, ett på den väg, dessa planer anvisa, de svårigheter, som helt naturligt framträtt vid övergången till tillämpning av 1912 års ändrade bestämmelser rörande de icke vapenföras tjänstgöringstid, skola övervinnas och ett fullt rationellt utnyttjande av den arbetskraft, som genom den *vid inskrivningsförrättningarna* skeende tilldelningen av icke vapenföra värnpliktiga ställes till de olika truppavdelningarnas förfogande, möjliggöras.

Det återstår att tillika bereda möjlighet till en rationel fördelning de olika truppslagen och tjänsterna emellan av det icke obetydliga

antal av vapenföra värnpliktiga, som *under pågående vapenövning* överföres till icke vapenföra. Närmast för detta ändamål, varpå redan förut uppmärksamheten varit riktad och som numera i ännu högre grad torde förtjäna beaktande, kräves en ändring av § 24 värnpliktslagen. Genom den ändring jag i sådant avseende ärnar föreslå, innefattande medgivande av rätt för Kungl. Maj:t att, där så prövas erforderligt, förordna om icke vapenför värnpliktigs tjänstgöring vid annat truppslag eller i annan tjänst än vid inskrivningen eller överföringen bestämts, skola de svårigheter, som under pågående vapenövningar pläga uppstå genom sådana fullkomligt oberäkneliga förändringar som inträffande avgång o. d., jämväl kunna övervinnas.

För närvarande lyder § 24 värnpliktslagen: »Värnpliktig är skyldig att tjänstgöra vid det truppslag av hären eller uti den tjänst vid flottan, vartill han inskrivits eller överförts»; och då jag icke kan anse, att detta stadgande inrymmer för Kungl. Maj:t någon sådan rätt, som nyss angivits såsom önskvärd, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes öreslå Riksdagen att antaga en så lydande

Lag

om ändrad lydelse av § 24 värnpliktslagen den 14 juni 1901.

Härigenom förordnas, att § 24 värnpliktslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 24.

Värnpliktig är skyldig att tjänstgöra vid det truppslag av hären eller uti den tjänst vid flottan, vartill han inskrivits eller överförts, dock att i de fall, Konungen prövar erforderligt, icke vapenför värnpliktig skall vara skyldig att även vid annat truppslag eller i annan tjänst fullgöra tjänstgöring.

Denna lag träder genast i kraft.»

Till denna departementschefens, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen regenten lämna bifall, och skulle proposition till Riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Gunnar Åkerman.